

UDK 617.7(497.113 Банат)(091)

ISSN 035-2899, 38(2013) br.3 p.148-149

ОКУЛИСТИ СРЕДЊЕГ БАНАТА, Кратак историјски осврт

THE OCULISTS OF CENTRAL BANAT, A Short Historical Review

Винка Репач (1), Бранислава Станимиров (2)

(1) ДОМ ЗДРАВЉА ЖИТИШТЕ, (2) ДОМ ЗДРАВЉА НОВИ САД

Први писани траг о Зрењанину датира из 1364. године. Тада је у близини места Велики Бечкерек одржана жупанијска конгрегација. У XIX веку значајније напредује развој града, те се поред развоја трговине, заната, културе и просвете, развија и комунална хигијена. Посебна пажња поклања се бушењу бунара како би се добила квалитетна вода за пиће [1]. Година 1716. помиње се као година када је почело да се брине о здрављу становништва Баната. Бечкеречка болница је свечано отворена 1860. године. Пре изградње болнице, болести ока су лечили фелчери. Године 1877. лечени су први болесници од очних болести: коњуктивитиса, изралина на очној јабучици, изврнутости капака. Забележене су и прве операције на оку. Код једног пацијента је урађена „ампутација” очне јабучице, код двојице операције на „трепавицама”, а код четири пацијента операција изврнутих капака [2].

Међу првим лекарима били су др Лајош Сабо и др Исидор Ковач. Према писању *Торонтала* из 1879. године, урађена је прва операција сиве мрене. Градска болница је за то време била добро снабдевена. На основу здравствених извештаја, који се уредно воде од 1877. до 1892. године, најзаступљеније болести су биле: катаралне упале коњунктиве, незреле сиве мрене, запаљење рожњаче. Најчешће лечени болесници према занимању су били занатлије, ратари и надничари. Болница је пружала здравствену помоћ без обзира на вероисповест. Поред ове болнице, у околини Великог Бечкереча су биле и мање болнице у Модошу (Јаша Томић), Бегеју Светом Ђурађу (Житиште) и Итебеју. Оне су укинуте службеним указом 1859. године, непосредно пре отварања градске болнице [3]. Поред болничког, развијено је било и лечење у приватној пракси.

Др Павле Лињачки је први путем новина обавештавао грађанство о приватној пракси [4]. За лечење очних болести, народ је користио природне лекове. Против празноверја се борио др Леополд Биндер. Велики

ентузијазам и жеља првих доктора да се опробају у новим вештинама, имала је за резултат прву операцију сиве мрене (1879 год.). Захваљујући великом жупану Баната, Јожефу Хертеленду, 1895. године болница добија још једно одељење хирургије у чијем саставу је и очно одељење. Тада за шефа хирургије и очног одељења долази др Лајош Хајдегер (1895-1906). То доводи до повећавања обима посла и увођења евиденција о извршеним операцијама. Доласком др Ендре Баторија 1905. године, као првог специјалисте за очне болести, почиње нов приступ у лечењу очних болесника. Његов тим је чинио један лекар и једна болничарка.

Решењем министарства из Пеште, 1912. године, др Батори је именован за начелника офталмолошке службе. Према извештају са одељења из 1916. године, рађене су компликоване операције: катаракте, глаукома, енуклеације. Баторију, након I светског рата, због неслагања с тадашњом влашћу, привремено одузимају дозволу за рад и на место шефа долази др Алојз Хајнерман. Министарство народног здравља, решењем бр. 45660 из 1924. године, забрањује вршење приватне праксе, а 1925. године брише др Баторија из Лекарске коморе Војводине, решењем бр. 231. Трахом се у виду епидемије шири, те др Јово Поповић од 1927. године покушава да је обузда. На очном одељењу ради један лекар и једна сестра. Одобрењем др Андрије Штампара из Министарства народног здравља 1929. године, очно одељење се издваја као засебно са 48 постеља [4].

Операције се изводе под светлом из ручног или стајаћег рефлектора. Након II светског рата, Зрењанин добија другог окулисту, др Борислава Букова. Рођени Зрењанинац, он показује велико интересовање за страбологију. Учествоје у оснивању офталмолошке службе у специјалистичкој поликлиници, као и у отварању амбуланте за железничаре и амбуланте за очне болести у Новом Бечеју. Др Букова активно учествује и у борби против трахома. Први ради систематске

Adresa autora: Vinka Repac, DZ Žitište, Ul. I.L. Ribara 16, 23210 Žitište, Srbija;

E-mail: oko@dzitište.rs

Rad primljen: 15. 6. 2013. Rad prihvaćen: 17. 9. 2013. Elektronska verzija objavljena: 30.12.2013.

прегледе деце од 3 до 6 година као превенцију разрокости, те оснива први кабинет за лечење разрокости код деце. Ту долазе деца из целе Југославије на лечење. У годинама после рата, код деце је најчешће обољење кератокоњуктивитис скрофулоза [1]. Операције катаракте се изводе екстракапсуларно.

У исто време почињу операције глаукома и страбизма. Велику част овој установи указао је проф. др Кецмановић радећи у њој за време годишњег одмора, 1954. године. Тада се интензивно набавља опрема, долазе нови кадрови, лекари се упућују на специјализацију, нпр. др Драгутин Мортвански, др Милева Балаћ [5]. Одласком у пензију др Јове Поповића, на место шефа очног одељења долази др Бора Вуков. Од 1959. године почиње интензиван рад офталмолошке службе. Др Вуков одлази за Београд 1965. године, када је већ формиран кабинет за ортоптичко-плеоптичке вежбе.

На Клиници за очне болести Медицинског факултета у Београду, др Вуков ће организовати рад ортоптичко-плеоптичког кабинета и написати први уџбеник из страбологије 1974. године. Његов рад следе др

Добривоје Пауновић, др Зоран Цветков, др Мирјана Лазовић, др Мирјана Шоштарић, др Бошко Секулић. Од 1965. до 1994. године шеф одељења је др Добривоје Пауновић [1,5,6]. Сада одељење води др Жарко Петровић уз три офталмолога. Очне амбуланте раде у Новом Бечеју и Житишту, али је број офталмолога значајно смањен. Сан др Боре Вукова о превенцији слабовидости и превентивним прегледима деце још није у потпуности остварен. Нове генерације имају обавезу да остваре сан великих доктора мале вароши.

ЛИТЕРАТУРА

1. Paunović D. Paunović T. *Istorijski razvoj i lečenje očnih bolesti u srednjem Banatu*. GNB „Žarko Zrenjanin”, Zrenjanin, 1990.
2. Архив Војводине, Нови Сад; Fond Torontalske županije; Torontal 1879; 12-1.
3. Архив Војводине, Нови Сад; Fond Torontalske županije; 2633/1862.
4. Архив Војводине, Нови Сад; Fond Torontalske županije; Torontal 1869.
5. Paunović D. Kovačević M. Aleksin S. *Sto godina opšte bolnice dr. Đorđe Joanović u Zrenjaninu, 1895-1995*. Biblioteka opšte bolnice Zrenjanin; 1995.
6. Stankov B. *Acta Ophthalmologica*. Prim. dr Borislav M. Vukov, 2003, broj 1-2:93-94.